

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

663

MISINGI YA ELIMU

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2015

MAELEKEZO.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A**, maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (alama 36)

1. Eleza maana ya utofauti wa kitabia katika elimu na kutoa mifano miwili.

Utofauti wa kitabia katika elimu ni tofauti zinazojitokeza kati ya watoto au wanafunzi katika tabia, mtazamo, mwenendo na mtindo wa kujifunza.

Mfano wa kwanza ni mtoto anayependa kujifunza kwa vitendo, akilinganishwa na mwingine anayependelea kusoma tu maandishi.

Mfano wa pili ni mwanafunzi aliye makini sana darasani, huku mwingine akipendelea kujifunza kwa michezo na shughuli za kivitendo.

2. Taja njia nne za tathmini ya walimu katika utekelezaji wa mtaala.

Njia ya kwanza ni tathmini ya maandishi. Hii inajumuisha mitihani na kazi za nyumbani.

Njia ya pili ni tathmini ya vitendo. Hii inahusisha maonyesho, majaribio na kazi za mazoezi.

Njia ya tatu ni tathmini ya ushiriki. Hii hupima ushiriki wa mwanafunzi katika majadiliano na shughuli za darasa.

Njia ya nne ni tathmini ya kisosholojia. Hii inahusisha maoni ya walimu, wazazi na wanafunzi kuhusu maendeleo ya mwanafunzi.

3. Eleza matokeo matatu ya kutokuwepo kwa vifaa vya kufundishia katika shule za msingi.

Matokeo ya kwanza ni kupungua kwa uelewa wa wanafunzi. Bila vifaa, wanapata maarifa kwa changamoto na uchache.

Matokeo ya pili ni upungufu wa motisha ya kujifunza. Watoto hawana hamasa ya kushiriki masomo bila vifaa vinavyovutia.

Matokeo ya tatu ni walimu kutumia mbinu moja tu ya kufundisha, ambayo inaweza kutoendana na mitindo tofauti ya ujifunzaji.

4. Eleza mawazo ya John Locke kuhusu tabia za mtoto kabla ya elimu.

Locke aliamini mtoto ni “karatasi tupu” (tabula rasa), akimaanisha anajifunza kutoka kwa mazingira yake.

Alisisitiza kuwa malezi na elimu huunda tabia na mtazamo wa mtoto, si asili pekee.

Aliamini kuwa mzazi na walimu wana jukumu la kumsaidia mtoto kupata ujuzi sahihi na maadili mema.

5. Taja sifa nne za mtaala unaoendana na shughuli za kiuchumi za jamii.

Sifa ya kwanza ni kuzingatia ujuzi unaohitajika sokoni.

Sifa ya pili ni kushirikisha wadau wa jamii katika kuunda mtaala.

Sifa ya tatu ni kutoa stadi zinazosaidia kujiajiri na kuongeza kipato.

Sifa ya nne ni kuendana na teknolojia na maendeleo ya jamii husika.

6. Elezea mchango wa vyuo vya elimu ya watu wazima katika kupunguza ukosefu wa ujuzi.

Vyuo vya elimu ya watu wazima hutoa mafunzo ya ufundi, kilimo, biashara na ujuzi wa kivitendo.

Hii humwezesha mtu mzima kupata stadi mpya na kuongeza nafasi za ajira au kuanzisha biashara.

Vyuo pia hueleimisha kuhusu haki na wajibu wa kijamii, hivyo kuboresha maisha ya jamii.

7. (i) Taja kanuni tatu za muundo wa darasa la watoto wa awali.

Kanuni ya kwanza ni uwiano kati ya idadi ya watoto na nafasi ya walimu.

Kanuni ya pili ni urahisi wa upatikanaji wa vifaa vya kujifunzia.

Kanuni ya tatu ni usalama wa mazingira ya darasa.

(ii) Elezea jinsi kanuni moja inavyoweza kuathiri shughuli za darasani.

Kuzingatia uwiano kati ya idadi ya watoto na walimu husaidia kila mtoto kupata mwangalizi wa karibu, kuimarisha ushiriki na udhibiti bora wa darasa.

8. Andika sababu tatu za kutokuhifadhi kwa walimu wanaofundisha kwa maisha ya kazi.

Sababu ya kwanza ni mshahara mdogo usiotosheleza mahitaji ya familia.

Sababu ya pili ni uhaba wa maendeleo ya kitaaluma na mafunzo ya mara kwa mara.

Sababu ya tatu ni changamoto za mazingira ya kazi, kama walimu wengi na uhaba wa vifaa.

9. Taja wajibu wawili wa balozi wa elimu katika kuhamasisha elimu katika jamii.

Balozi wa elimu anahamasisha wazazi na jamii kuhusu umuhimu wa elimu.

Balozi pia hufanya kazi ya kutatua migongano ya kijamii inayoweza kuathiri ushiriki wa watoto katika shule.

SEHEMU B (alama 40)

10. Toa uchambuzi wa kesi: shule moja ya kijiji imeshuka mahudhurio kwa mwaka mmoja. Tambua sababu nyingi zinazoweza na panga mpango wa hatua za kuibua mahudhurio.

Sababu zinazoweza kuwa ni ukosefu wa rasilimali, nipewe walimu wachache, matatizo ya usafiri, umaskini wa familia na hali ya tabia ya jamii.

Mpango wa hatua ni: kwanza, kufanya uchunguzi wa sababu halisi ya upungufu. Pili, kuboresha rasilimali na vifaa vya shule. Tatu, kutoa motisha kwa wanafunzi na familia. Nne, kuanzisha mikutano ya jamii na uelewa wa umuhimu wa elimu.

11. Jadili kwa kina umuhimu wa uzoefu wa kazi katika kuandaa programu za mafunzo kwa watu wazima. Toa mfano mmoja.

Uzoefu wa kazi unasaidia kubuni mafunzo yanayofaa maisha halisi ya watu wazima.

Kwa mfano, wakulima wazima wanaweza kupewa mafunzo ya mbinu za kisasa za kilimo ili kuongeza tija.

Hii inafanya mafunzo kuwa ya vitendo na yanayohusiana na changamoto za kila siku.

12. (a) Eleza kwa nini uelewa wa sosholojia ya elimu unahitaji kuingizwa katika mafunzo ya walimu.

Uelewa wa sosholojia ya elimu unawawezesha walimu kutambua tofauti za kijamii, jinsia, na tabia za wanafunzi.

Hii husaidia kuboresha mbinu za ufundishaji na kuhakikisha usawa na ushirikiano darasani.

(b) Toa mchakato wa hatua tatu za kufundisha walimu kutumia mbinu za uelewa wa sosholojia.**

Hatua ya kwanza ni kutoa mafunzo ya msingi ya sosholojia kwa walimu.

Hatua ya pili ni kuanzisha mazoezi ya vitendo ya kufundisha kulingana na mitazamo tofauti ya wanafunzi.

Hatua ya tatu ni tathmini ya matokeo ya mafunzo na kurekebisha mbinu za kufundisha.

13. Elezea vigezo vinne vinavyotumika kuamua kama mtaala ni wenye manufaa kwa mahitaji ya jamii.

Kigezo cha kwanza ni uhusiano wa mtaala na soko la ajira. Hupima kama ujuzi unafundishwa unakidhi mahitaji ya kazi.

Kigezo cha pili ni stadi zinazohitajika. Hupima kama mtaala unatoa ujuzi unaosaidia maisha ya kila siku.

Kigezo cha tatu ni ushirikishwaji wa wadau wa jamii katika kubuni mtaala.

Kigezo cha nne ni matokeo ya mtaala. Hupima kama mtaala unaleta maendeleo ya kijamii na kiuchumi.

SEHEMU C (alama 24)

14. Jadili changamoto za kutekeleza mtaala unaolenga ujuzi wa maisha na toa hatua za kushughulikia kila changamoto.

Changamoto ya kwanza ni uhaba wa vifaa vya kufundishia. Suluhisho ni kushirikisha wadau na serikali kuhakikisha upatikanaji wa vifaa.

Changamoto ya pili ni walimu wasio na mafunzo ya kutosha. Suluhisho ni kutoa mafunzo ya mara kwa mara na kuongeza motisha za kitaaluma.

Changamoto ya tatu ni mtazamo hasi wa jamii kuhusu elimu ya vitendo. Suluhisho ni kuendesha kampeni za elimu na kuelimisha jamii juu ya faida za ujuzi.

15. "Nadharia ya elimu ya watu wazima inapaswa kutegemea mafunzo ya vitendo." Toa hoja dhidi na hoja za kuunga mkono.

Hoja za kuunga mkono: Mafunzo ya vitendo husaidia watu wazima kupata stadi zinazotumika katika maisha yao ya kila siku. Pia huchochea ushiriki na motisha ya kujifunza.

Hoja za kupinga: Si kila somo linapofaa kwa mbinu ya vitendo; baadhi ya maarifa ya nadharia pia ni muhimu.

Pia, rasilimali zinazohitajika kwa vitendo zinaweza kukosa, hivyo mbinu nyingine zinahitajika.

16. Pendekeza mchakato wa hatua nne za kutathmini ufanisi wa mpango wa elimu ya wazazi shuleni.

Hatua ya kwanza ni kupanga vigezo vya tathmini, kama ushiriki, maarifa yaliyopatikana na matumizi yao.

Hatua ya pili ni kukusanya data kutoka kwa wazazi na walimu kupitia mahojiano na uchunguzi.

Hatua ya tatu ni kuchambua data na kulinganisha matokeo na malengo ya mpango.

Hatua ya nne ni kutoa ripoti na mapendekezo ya kuboresha mpango katika awamu zijazo.